

O. E. 172
172

Robert

W. G.

~~F58~~

1758 *castor*
transit

Onsa Tutterusse

Watekismusse

Oppetus /

Mis fees on

- 1) Wis Beatiikki.
- 2) Hommiko, Ohto-ning Edma-ala Patwed.
- 3) Oppetus fest Melewallasst pattud andeks anda.
- 4) Patto Tunnistusse Sannad.
- 5) Roddo-Oppetus.
- 6) Kusfimiste ning Kostmiste Sannad.

Matteusf. Nam. XXII. Beatükkis.

27 = 39 salmist sadik.

Jesus ütleb :

Sinna pead

Jesandat omma Jummalak
armastama

keigest ommast südamest ja
ja

keigest ommast hingest ja
ja

keigest ommast melest.

Sesamma on

se esimesenne ja suur kässo - sanna

Ugga teine

on selle sarnane:

Sinna pead omma liggimest armastama
kui isse - ennast.

Rom. Nam. III. Beat. 31 salmis.

Kas

meie kis kässo tühjaks teme usso läbbi?

Eihnitte/

waid

meie kunnitame kässo.

Meie Kristi = Oppetusõse
wiis Peatükki.

Esimesenne Peatük.

Jummalala kümnest Kärsust.

Esimesenne Käst.

Sul et pea mitte teisi Jummalaid ol-
lema minno kõrwas.

Wis se on?

Meie peame Jummalat üle teige asiade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummalala omma
Isanda nimme ilma = asjata süho wõt-
ma; sest Isand ei jätta tedda nubtlemat-
ta/ kes temma nimme kurjaste prugib.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie temma nimme jures mitte ei nea, ei

wafinu, ei lausu, ei walleta egga petta; waid et meie sedda keige hädda sees appi hüame, palume, Eidame ja tänname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühapäwa pühitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja temma sanna ei põlga; waid et meie sedda pühaks peame, heal meel Euleme ja õppime.

Neljas Käst.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama / et sinno kässi hästi käib / ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie ommad wannemid ja issandid ei põlga egga wihhastata; waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna Euleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.

Wies Käst.

Sinna et pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule õhtegi kahju ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmale head teme keige ihho hädda sees.

Kues Käst.

Sinna et pea mitte abbiello arrarituma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhtaste ellome kõnnette ja teggude sees, ja et iggaüks peab omma abikasa armastama ja auustama.

Seissmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõtta, egga kawwala kauba, egga pettise kõga enneste pole ei kisku; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Rahhetas Käst

Sinna ei pea mitte ütlekohto tunnistama omma liggimesse wasto.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei peksa, egga kurje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnnelome, ja keik asjad heaks kåname.

Ühhetas Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse parrandust ehk kodda kawwalussega ei püa, egga õigusse nimel enneste pole ei kisku; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte hümmustama om-
ma liggimesse naest / sullast / ümmarda-
jat / weiksid / egga muud / mis temma
pääralt on.

Wis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armosta-
ma, et meie omma liggimesse naest, perret ehk
weiksid ärra ei arwatelle, egga wägigise ei wotta;
wald et meie neid maenitseme, et nemmad pal-
gale jäwad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Wis ütleb nüüd Jummal teikist neist sin-
nastist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Te-
sand / sinno Jumma / ollen üks wägga
wihhane Jumma! / kes waunematte pat-
te nuhtleb laste kätte kolmandamast ja
neljandamast põlwest sadik / kes mind
wihkawad. Agga neile / kes mind ar-
mastawad / ja minno käskud peawad /
teen minna head tubhandest põlwest sadik.

Wis se on?

Jummal ahwardab nuhelda ke k, kes need
sinnatied käskud ülleastwad; sepärrast peame
meie temma wihha kartma, ja mitte nendesin-
naste käskude wasto teggema; agga temma
tootab armo a ke k head keikile, kes need käsk-
sud peawad, sepärrast peame meie tedda ka ar-
mastama, temma peäle lootma, ja hea melega
temma käsko anda teggema.

Teine Peatük.

Pühast Risti-Uksust.

Esimenne Öppetus:

Lomiseft.

Minna ussun Jummalä se Jēsa/ kē
ge-wäggerama taewa ning Ma
Loja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja keik lo-
mad on lonud, ihho ja hinge, silmad, kõrwad,
ja keik liikmed, mo'stust ja keik meled on annud,
ja weel hoiab; ja peälegi rided, kingad, sõmisse
ja jomisse, kooda ja maia, naese ja lapse, põl-
lo, w'ikid, ja keik wilia, keik ihho ja ello tar-
widust ja toidust rohkeste ja iggapäaw ka annab,
ja keige hädda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja
se keik teeb temma issalikust jummalikust ar-
must ja heldusseft, ja ei mitte sepärrast, et min-
na sedda wäart ehk teninud ollen; se eest on
minno kōhus tedda kita, tännada, tenida, ja
temma fanna kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Öppetus:

Arvalunnastamisest.

Minna ussun Jēsusse Kristusse Jum-
mala ainu Poia meie Jēfanda sisse/ kes
on sadud pühast Waimust/ ilmale todud
nettisist Mariast/ kannatanud Pontiusse
Pilatuse al, risti peäle podud/ surnud
ja mahhamaetud/ alla läinud pōrgohau-

Da/ kolmandamal päwal jälle illestou-
 nud surmuse/ illesläinud taewa/ istub
 Jummal, nma k igewäggenama Jēsa
 parram l käl/ seält temma tulles kō-
 hut moistina e. lawatte ja surnutte peäle.

Wis se on?

Minna ussun, et Jēsus Kristus tõsine
 Jummal, kes ommast Jēsaist iggawest sündinud,
 ning ka tõsine inimenne, kes neitsist Mariast
 sinale todud, minno Jēsand on, kes mind är-
 rakaddunud ja hukka moistetud inimest on
 peästnud ja lunnastanud teikist pattust, surmast,
 ja kurrati wäest, et mitte kulla ehk hõbbedaga,
 waid omma pühha kallil werrega, ning omma
 llmasüta kannatamisse ja surmaga, sepärrast
 et minna temma omma piddin ollema, ja tem-
 ma rikis temma al ellama, ning tedda tenima
 iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnistusse
 sees, nenda kui temma on illestousnud surmuse,
 et ab ning wallitse iggaweste, se on tõeste tõesti

Kolmas Öppetus:

Pühhitsemisest.

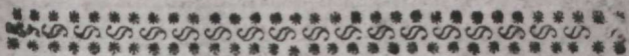
Minna ussun pühha Waimo sisse/ libe
 pühha ristil- koggodust/ pühhade osasam-
 mist/ pattude andeks-andmist/ lihha illes-
 tousmist ning iggawest ello/ Amen.

Wis se on?

Minna ussan, et minna ommast melest ja
 wäest mitte ei woi Jēsusse Kristusse omma Jē-
 sanda sisse uskuda, ega temma jure sada;
 waid

waid pühha Waim on mind Ewangeliummi läh-
 hi kutsnud, omma annettega walgustanud, ja
 õige usso sees pühhitsenud ja hoidnud, nenda
 kui temma keige pühha risti-kogodusse Ma
 peäl kutsub, koggub, walgustab, pühhiseb,
 ning Jeesusse Kristusse jures õige ja aino usso
 sees hoiab, sesamma risti-kogodusse sees ten-
 ma minnule ja keikile usklikeudele iggapäaw keik
 pattud rohkesti andeks annab, ja wiimisel päl-
 wal mind ja keik surnud ülles-arratab, ja mir-
 nule keige usklikeudega Kristusse sees iggawest-
 ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühhasst Jēsa meie Palwest.

Jēsa meie / kes sa olled taewas / püh-
 hitsetud sago sinno ninimi / tulgo
 meile sinno riik / sinno tahtminne sündko
 kui taewas / nenda ka Ma peäl / meie ig-
 gapäawast leiba anna meile tannapääw /
 ja anna meile andeks meie wõllad / kui
 meie andeks anname omma wõlglastele /
 ning ärra sata meid mitte kiusamise sisse /
 waid peästa meid ärra sest kurjast; sest
 sinno pärralt on se riik / ning se wäggi /
 ning se au iggawest / Amen.

Jesä meie / kes sa ollid taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolikkust kusa suda, et meie peame uskma, tedda meie dige Jesa ja meid temma diged lapsed ollewad, et meie julgeste ja kindla lotusfega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno ntunnid

Mis se on?

Jummala nimmi on käl isse-enneses pühhas agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sännib se?

Kui Jummala sanna selgeste ning puhtaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummala lapsed sedda möda ellame, sedda aita meid armas taewane Jesa. Agga kes teist wihi õppetab, ja ellab, kui Jummala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummala nimmi; se eest hola meid, armas taewane Jesa.

Teine Palwe.

Eulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummala riik tulleb käl ilma meie palwerd isse-ennesest; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jure tulles.

Kuida sännib se?

Kui se taewane Jesa omma pühha Waimo meile annab, et meie temma pühha sanna tem-

ma

ma armu läbbi ussume, ja Jummal meie pâr-
rast ellame siin aiastkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

• Sinno tahtminne sündko kui taewas/
nenda ka ma eäl.

Mis se on?

Jummal hea armolinne tahtminne sünnib
kül ilma meie palweta; agga meie pallume se-
sinnatse palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal keige kurja nou ja tahtmissse
riffub ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta
Jummal nimme pühitseda, ega temma riki
meie jure tulla, kui on kurrati, ma ilma ja meie
lihha tahtminne; waid finnitab ja hoiab meid
kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsau,
se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljäs Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tän-
napäiw.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiba kül ilma
meie palweta keikile kurja innimestele; agga
meie pallume sesinnatse palwe sees, et temma
meile annaks sedda moista, ja tännoga wasto-
wõita meie iggapäwase leiba.

Mis on iggapäwane leib?

Keik, mis meie ihho toidusses ja üllespidda-
misses tarwis lähhäb: söminne, jominne, ri-
ded, kingad, kodda, maia, põld, weiksed,
rahha, warra, wagga abbikasa, waggad lap-
sed, wagga perre, waggad ja tru-id üllemad,
hea

hea wallitus, hea ilm, rahho, terwis, aus ello, head sobrad, tru-id naabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meie andeks meie wõllad/küü meie andeks anname omma wõlglastele.

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et se taewane Jsa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meie sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meie sedda keit armust anda, sest et meie igaapäaw palis patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto eksiwad.

Kues Palwe.

Ming ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Zummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et Zummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et kurrat, ma ilm ja meie lihha meid ei petta, egga sada ebbausso, kaksipiddimõtlemisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis se on?

Meie pallume sefinnatse paktve sees kui ühhel hobil, et se taewane Issa meid tahhaks peasta teigesuggusest ihho- ja hinge-, warrandusse, ja au-fahjust, ja wimaks, kui meie surma tunnise tulleb, õnna otsa meile anda, ja armoga sefstinnatsest hädda orrust ennese jure taewa wotta, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et se taewane Issa meie paktwed heldeste on wostotnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid kääsknud nenda palluda, ja tootamud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

[O] . . [O] . . [O] . . [O] . . [O] . . [O] . . [O]

Heljas Peatük.

Pühhasst Ristmisest.

Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalala käskus on seätud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Issand JEsus Kristus ütleb Mat-teusse ramato wiimises peatükis: (28, 19.) Minge ja õppetage teie rahwast, ja ristige neid Jummalala se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeks-andmist, peastab ärra surmast ja kurrast, ja annab igga-wesse

wesse õnnistusse keikile, kes sedda ussumad, mis Jummal sanna ja tootussed kulutavad.

Mis saggused on need Jummal sanna ja tootused?

Kui meie Isand JEsus Kristus ütleb Mar-
kuse ramato wiimses peatükis: (15, 16.)
Kes ussub, ja kedda rietitakse, se peab õn-
saks sama, agga kes ei ussu, tedda peab huk-
ka moistetama.

Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jumma-
la sanna, mis weega ja wee jures on, ja usk,
mis seddasamma Jummal sanna wee sees us-
sub; sest ilma Jummal sannata on wessi paljas
wessi, ja ei mitte ristminne: agga Jummal
sannaga on se üks ristminne, se on üks ello wessi
täis armo, ja uestündimisse pesseminne pühha
Waimo läbbi, kui pühha Paulus ütleb Titusse
ramato kolmandamas peatükis: Jummal on
meid õnsaks teinud uestündimisse pessemisse,
ja pühha Waimo uendamisse läbbi, kedda
temma on wäljawallanud meie peäle rohkes-
te JEsusse Kristusse meie Õnnisteggia läb-
bi, et meie temma armo läbbi õigeks tehtud
iggawesse ello päriks piddime sama locusse
järele; se on üks tõsine sanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse
ja pattustpöõrmisse läbbi meie sees ärra- uppu-
tud sama, ja surrema keige patto ja kurja him-
mudega, ja iggavääw jälle ettetullema ja ül-
lestousma se uus inimenne, kes õigusse ja püh-
hase

hastusse sees Zummala ees peab iggaweste ella-
ma.

Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma-
rahwale kirjotud, kuendamis peatükis: Meie
olleme Kristussega mahhamaעדud ristmisse
lääbi surma fisse, et otsego Kristus on ül-
les-arratud surmuse Issa au läbbi, meie ta
nenda peame udes ellus kääma.

•✠•) ◦ (•✠•) ◦ (•✠•) ◦ (•✠•)

Wies Peatük.

Pühhasi Altari Saakra- mentist.

Mis on se Altari Saakrament?

SE on meie Issanda Jesusse Kristusse tõsine
ihho ja werri, leiwa ja wina al meile rist-
rahwale süa ja juu, Kristussest ennesest seätud.

Kus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangelistid:
Matteus, Markus, Lukas ja se pühha Paulus:

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel/
mil tedda ärra-anti/ wottis leiba/ tã-
nas/ murdis ja andis omma Jüngrittele/
ja ütles: wotke/ söge/ se on minno ihho/
mis teie eest antakse/ sedda tãhke minno
mällestusseks.

Selsammal kombel wottis temna ka
karrika pärrast õhto-sõma-aega/ tãnnas
ja andis omma Jüngrittele ja ütles:

joge

jõge keik seält seest / sesinnare karrikas on
 sie uus seädus minno werre sees / mis teie
 ja mitme eest ärrawallatakse pattude an-
 deks-andmisses; sedda tehke / ni mittoford /
 kui teie seist jote / minno mällestusses.

Wis lasso on meil seistsuggusest sõmisest ning jomisest?

Sedda näitwad meile needsinnatsed sannad:
 mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse
 pattude andeks-andmisses; se on, et meile
 saakramenti sees pattude andeks-andmis, ello
 ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest
 kus pattude andeks-andminne on, seäl on ka ello
 ja õnnistus.

Kuida wõib ihholik sõminne ning jominne nisuggusest
 sured asjad teha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte,
 waid need sannad: mis teie eest ärra-antakse
 ja ärrawallatakse pattude andeks-andmis-
 ses; need sannad on ihholikko sõmis'e ja jomis-
 se jures, kui üllem assi saakramenti sees, ja kes
 needsammad sannad ussub, sel on, mis nemmad
 tunnistawad, pattude andeks-andminne.

Kes wottab auaste seinnatse saakramenti wasto?

Wastma ja ihho polest ennast walmistama,
 on üks kaunis wäljaspiddine kombe; agga se on
 õiete ja hästi walmistud, kellel usk on nendesin-
 naste sannade peäle: mis teie eest ärra-antakse
 ja ärrawallatakse pattude andeks-andmis-
 ses; agga kes neidsinnatsid sanno ei ussu, ehk
 kaalipiddi mõtleb, se ep olle mitte wäart, egga
 hästi walmistud, sest se sanna: teie eest, tah-
 hab selged usklikud süddamed.

8
1.
11
12
13
14

hea neisi / kes tedda kartwad ning temma
armo peäle lootwad.

• An olgo Jummalale Jesale / Poiale /
ning pühha Waimule / Amen.

Jesa meie, kes sa olled taewas, n.e.s.

Mie tänname sind / Jesand Jummal
taewane Jesa / Jesuse Kristuse
meie. Jesanda läbbi / keige sinno ande ning
heateggemise eest / kes sinna ellad ning
wallitjed iggaweste / Amen.

Jummal olgo kidetud ning tännatud sõ-
misse ning jomise ning temma kolli
sanna eest / tetamma andko meile eddes iddi
meie iggapäwast leiba / ja õnnistago meid
ka hinge polest. Jesuse Kristuse meie
Jesanda läbbi / Amen.

Jesand / sinno juur nimmi olgo kidetud
niid ning iggaweste / Amen.

Shto=Palwe.

Õnnistago mind Jummal Jesa, Poeg ning
pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind / minno armas
taewane Jesa / Jesuse Kristuse
sinno armisa Poia meid Jesanda läbbi / et
kuna mind minnewal päwal olled ar-
molikkult holdnud ja kaitanud keige ihho
ning

B 2

ning

ning hinge kahjo eest. Minna pallum sind/
 anna mulle armo / et minna woiksin om-
 mad pattud süddamest tunda / Kahhetieda
 ning mahajatta / ja anna mulle andeks
 teik minno pattud ning efsitused / misga
 minna sind ollen wihestanud; kaitse ning
 hoia mind selsinnatsel õsel armolikkult ket-
 ge patto / Kurja ning kahjo eest / et teik
 minno mõtte / fanna / reggo ring ello
 woiks sinno mele pärrast olla. Sest min-
 na annan omma ihho ning hinge / meie
 illema wallitseja ja teik muud illemad /
 meie wannemad / suggulased / waenlased /
 teik ristt-rahwast / ja teik / mis mul on /
 sinno hofeks; sinno pühha Wain wallit-
 sego mind / sinno pühha Ingel olgo minno
 jures / et se kurri waenlane ühtegi mele-
 walda minno peäle ei sa / Amen.

X(:S:):(:S:):(O):(:S:):(:S:):(
 Öppetus

Sest Melewallast pattud andeks
 anda a kinnitada.

Misjon pattude andeks, andmisse ja kinnitamisse
 Melewald?

Pattude andeks, andmisse ja kinnitamisse me-
 lewald on se woimus, mis meie Issand Je-
 sus Kristus Ma peäl armo öppetusse kullutamis-
 se sees on seädnud, neile pattustele, kes pattust
 pöörwad, pattud andeks anda; agga neile, kes
 pattust

pattust ei pöra, pattud finnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Jõsand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21-23. Nenda kui se Jõsa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wortke pühha Waimo: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, Kellele teie ial pattud finnitare, neile on need finnitud.

Mis kasso sadab ise Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et pattud andeks antakse neile usklikkudele Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatanud, et usk finnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woiß Innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi pattud andeks anda issienest ehk ommast loast, waid ammeti polest ja Jõsanda Jesusse Kristusse käskmissse peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud: wortke pühha Waimo. Sest otsego Innimesse Poial Ma peäl melewalda on pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangel'ummi ehk armo-öppetusse kulumisse ammetile annud, kui temma ütleb: Kui se Jõsa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Euf. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tõeste tundwad, kahhetsewad, ja allandikke ja usklikke südamega ülestunnistawad, ja Jeesuse Kristusse parast armo ja rõmustamist ihaldawad; sest nenda ütleb Jhsand JEsus selle alwatud wasto: Olle rahbul, minno põeg, sinno pattud on sulle andeks antud. Matt. 9, 2; ja patto kahh tsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga. Luk. 8, 48. 7. p. 48. f.

Kellele peab pattud linnitama?

Keikile linnimestele, kes pattust ei pöra, ja ei usu, kes meel patto sees jäwad ellama ja keik head maenitfust põlgwad, nenda kui meie Jhsand Jeesus Kristus õppetab Matt. 18, 15: Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi tedda sinno ja temma keskes üksipäinis: Kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et teif assi kahhe ellik kolme tunnistaja sius seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodusst ei kule, siis oiگو ta sinno melest kui üks pattuan ja tõlner.

Mis üg, mis pattud peab ülestunnistama?

Jumala ees pea innimenne ennast keikspiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis teema ei tea egga tunne, nenda kui meie Jhsa meie walwes teme; agga õppetaja eest tulema need pattud ülestunnistada mis nreie teame ja ommas südames tunneme.

Misfuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello läbbikatsuma Jummalala künne kääso järrele, kas sa olled issa, emma, poeg, tüttar, issand, emmand, perre mees, perrenaene, sullane, tüdruk; kas sa olled olnud sanna-kuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna ehk teega, kas sa olled war-rastanud, holeta ja wihhane olnud, ebba-usto piddanud, roppus ellus ellanud ja waltetanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistuse Sannad.

Armas õppetaja! minna pallun sind, et sa minno patto tunnistust kuled ja Jummalala polest pattude andeks-andmist kuletad:

Minna waene pattune innimenne tunnistan Jummalala ja sinna ees, et ma polle ükspäin nis patto sees sündinud ja ilmaile tulnud, waid et ma ka Jummalala künne kääso wasto saggedaste efsinud, Jummalala ja omma liggimest wih-hastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja igga-west nuhtlust ennese peäle saatnud. Nagga minna kahhetjen ommad pattud kigeest süddameest, ja ussun Jeesuse Kristusse läbbi õnsaks sada. Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind Issanda Jeesuse sullast, et sa mulle pattude andeks-andmist kuletad, ja minno nõdra usso fin-nitusseks mind Issanda Jeesuse Kristusse ihho ja werrega södad ja jodad. Minna tahhan Jummalala armo ja pühha Waimo abbi läbbi

omma pattuse ello parrandada, pattude eest en-
nast hoida, ning nenda ellada, kui wagga ris-
ti-innimesse kohhus on.

Koddo-Öppetus.

Ehk monningad pühha kirja tunnistused ke-
gefugguste inimeste maenitsussets ülles-
pandud, kuida nemmad peawad omma
ommeti üllespidama, ja mis nende koh-
hus on teha.

Biskopide ehk üllewatajatte ja Öppetaj-
jatte kohhus.

Uks koggodusse üllewaatja peab ollema laite
matta, ühhe naese mees, kassin, moisklik,
puhtaste ehhitud, wõdraste wastowõtja, kes
kõlab öppetama, ei mitte jodik, ei mitte raplik,
ei mitte roppo kasso püüdjä, waid kes järrele
annab, ei mitte riakas, ei mitte rahha peäle ah-
ne, kes omma maia-rahwa ülle hästi watab, kes
ommad lapsed peab sanna kuulmisses keige tõssise
wiisiga: (sest kui kegi omma ennese maia-rahwa
ülle ei märka üllewaatja olla, kuida wõib tem-
ma Jummalä koggodusse eest hoolt kanda?) et
mitte kuggune, kes usko hilja wastowõtnud.

Kes kinnipeab sest ustawast sannast minno öp-
petusse järrele, et ta wõiks wäggen olla ni hästi
maenitema terwe öppetusse läbbi, kui ka neid, kes
wast-räfiad on, nomina. 1 Tim. 3, 2-6. Tit. 1, 7-9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte
wasto.

Nenda on ka JSaad seadnud neile, kes arms-
öpp

Öppetust kulutawad, et nemmad armo-öppetust
sest peawad ellama. 1 Korint. 9, 14.

Kedda öppetastse sannaga, se jaggago eest head
fellele, kes tedda öppetab. Urge efsige mitte, Zum-
mal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6.7.

Neid wannemid, kes omma anmeti hästi
üllespiddawad, peab kahhewõrra auustusse
wäärt petama, keigeennamiste neid, kes tödd
tewad sannas ja öppetustses. Sest kirri ütleb:
Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma,
kes pahmast tallab, ja: üks tõteggia on omma
palga wäärt. 1 Tim. 5, 17. 18. Luk. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tödd
teggewad, ja teie üllematajad on. Sest anda sees,
ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid
üpris wägga armisaste piddada nende tõ parrast.
Piddage rahho issekeskis. 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad iuhhatajad ja wõrke nende san-
na, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nen-
da kui need, kes wastust peawad andma, et nem-
mad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhkades:
sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte kōhhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel
kelgeüllem melewald on; sest üllemaid ep olle mui-
do kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on
Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto
panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto:
agga kes wastopannewad, need saatwad isse en-
neste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna mõõka mit-
te ilma asjata; sest temma on Jummalala tener,

Fättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb.
Rom. 13, 1. 2. 4.

Ullamatte kohhus üllematte wasto.

Uudke Reisrile, mis Reisri kohhus, ja Jummalale, mis Jummalale kohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allaheldate, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka süddame-tunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske ka maksso, sest nemmad on Jummalale süllased, kes otse se eest murret kandwad. Elis tassuge nüüd keikile omma wõlga; maksso, kellele maksso, tollirahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et peab tehtama pallumisst, palwesid, pallumisst teiste eest, ja tännamisst keikide innimeste eest, kunningatte ja keikide eest, kellel keigeüllem meel wald on, et meie rahholist ja tassast ello wõiksime ellada keige Jummalafartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalale meie õnnsteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tulleta nende mele, et nemmad würstide ja üllematte wasto allandikkud on, nende sanna wõtwad, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla, ja sonda pärrast, olgo kunninga kui üllemia alla, ellik pealikutte, kui nende alla, kes temmast on läkitud, kurjateggiattele kül nuhtlusseks, agga heateggiattele kitusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbtello-rahwa kohhus.

Se mehbed, ellage omma naestega targaste, ja tel ke selle naeste-rahwale kui nõdramale astjale au, nenda kui nelle, kes ka armo ello pãrriad on, et teie palmesid ärra ei keelka. 1 Peetr. 3, 7.

Mihhed, armastage ommad naesed, ja ärge sige wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Jesanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna n õttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtes g hirmo ei kardada. Ewes. 5, 22. 1 Peet. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karri tamisses ja Jesanda manitsemisses. Ewes. 6, 4. Kolos. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Jesanda sees, sest se on õige. Nuusta omma issa ja emma: (se on essimenne kässo-sanna ühhe tootussega:) et sinno kässo woiks hästi kãia, ja sinna woiksid kãua ellada Ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre wannematte kohhus.

Jesandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja kohhus on, ja jãtke ähwardamist mahha, ja

ja teädke, et ku teil eunestel Jssand i aewas om
ja temma ei pea ennam luggu sühhest kull teifest.
Ewes. 6, 9. Kolos. 4, 1.

Sullaste / imnardajatte / Pälliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanno, kes teie is
sanded on lihha polest, kartusse ja wärristussega
omma süddame waggadusses, nenda kui Kris-
tusse sama; ei mitte silma kirjaks tenides kui need,
kes innimeste mele pärrast püüwad olla, waid
kui Kristusse sullased, kes Jummaia tahtmist
süddamest tewad, kes heal meel Jssandat teni-
wad, ja mitte innimesi, ja teädke, et, mis head
tegi ial saab telnud, temma sedda jaab Jssanda
käest, olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewes
6, 5. 6. 7. 8. Kolos. 3, 22.

Nore Nahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandik-
kud, agga keik olge teine teise wasto allandikkud,
ja ehitage ennast seestpidi allandikko melega;
sest Jummal panneb sureliste wasto, agga al-
landikkulle annab temma omma armo. Siis
allandage ennast nüüd Jummal waggewa käe
alla, et temma teid woiks üllendada sigel aial.
1 Peetr. 5, 5. 6.

Leskede = Naeste kohhus.

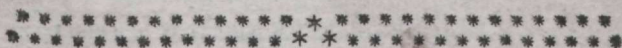
Kes tõeste lesknaene on, ja üksi iärele jänud,
se lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pal-
lumiste ja palwette sisse ööd ja päwad: agga
kes lihha himmus ellab, se on ellawalt furnud.
1 Tim. 5, 5. 6.

Iggauhhe Kristi-inimesse
kõõhus.

Sinna pead omma ligaimest armas ama kui
ksse, ennast Sellesinnarse sanna isse on keik
kõõsud ühtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keikide inimeste eest.
1 Tim. 2, 1.

Kui iggauks teeb omma tööd /
Siis on keik asjad maias hääd.

Onsa Lutteruuse Kõõsimiste
ja Kõõmiste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune oled?
Jah minna ussun, ma ollen pattune.

2. Kust sinna sedda tead?
Jummalala künnest laskust, neid ei ole minna
mitte pidanud.

3. Kas sinna kahheted vmmad pattud?
Jah minna kahheten, ja se teeb mulle wägga
haiget, et minna Jummalala wasto ollen efsinud.

4. Mis oled sinna omma pattudega teninud?
Jummalala wiha, aialikko surma, ja igga-
west hukkatust.

5. Kas sa usud õnna's sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle vead sinna lootma?

Minno armsa Issanda JEsuse Kristuse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummal ja Poeg, tõsine Jummal ja tõsine inimene.

8. Onn enam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks. 1 Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeks- andmisjeks.

10. Onn Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle, sest Issa on Jummal ja pühha Waim ka; agga Poeg on tõsine Jummal ja tõsine inimene, kes minno eest on surnud, ja omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühhas armo-õppetus est ja n' ist saakramentid sannadest, ja temma ihhust ja werrest, mis mulle saakramentid on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Issand JEsus Kristus sel õsel
M. L. S.

13. Kas sinna siis ussud, et saakramentis Kristusse tõssine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast ussud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtte, sõge, se on minno ihho; joge teik seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho sõme, ja temma werre jome, ja nenda sedda panti wõttame?

Meie peame temma surma ja werre-ärra-wallamist fulutama ja se peäle mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda teie, ni mittoford, kui teie sedda tete, minno mällestusseks.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama ja sedda fulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis Jesus Kristus tõssine Jummal ja inimene, ja et meie õige hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid raskeks arwame, ja ükspäinis Kristussest ennast rõmustame, ja nenda sejamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristus siinõ pattude eest surrema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Issa, minno, ja teikide pattuste wasto, nenda kui kirjotud on Joan. 14, 31. Rom. 5, 6-8. Galat. 2, 20. Ewef. 5, 25.

18. Mis pärrast tahhad sinua Jummalala laua
järe miina?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kui õõl-
bud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalal
ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab risti-inuimest sundima sagedaste Altari
Saakramenti wõtma?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristus-
se kaste ja rootus, pärrast ka temma omma häd-
da, mis tedda waewab, mis pärrast misugguse
kastminne, kutsminne ja tootaminne sünnib.

20. Mis peab inuimenne tegegema, kui temma misuggust
hädada ei tuunc, egga iggatsje se Saakramenti
järele?

Sel ei olle porremat nou, kui et temma (1)
omma süddant läbbikatsub, welaks temmal pat-
tust lihha ja werd on, ja ussub, mis pühha kir-
ri kalutab Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

(2) Et temma tähhele pannes, welaks tem-
ma siin ilma sees on, ja mõtleb, et temmal pat-
to, ja hädada ei pudu, nenda kui se kirri ütleb
Joan. 15, 18-20. 16, 8-20. 1Joan. 2, 15. 16.
5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurratit ennese üm-
bert, kes walle- ja tapmissenga õõd ja päwad
seest-ja wähaspidi tedda rahhule ei jätta, nenda
kui se kirri tunnistab Joan. 8, 44.
1 Peetr. 5, 8.

Journal

Journal

Journal

1876

Rowland

Robert

